

Fingon asiantuntijalausunto AgoraEU-ohjelman perustamisesta

Sivistysvaliokunnalle

Asia: U 61/2025 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi AgoraEU-ohjelman perustamisesta vuosiksi 2028–2034 ja asetusten (EU) 2021/692 ja (EU) 2021/818 kumoamisesta

Kiitämme valiokuntaa mahdollisuudesta lausua otsikkoaiheesta.

Lausunnossamme keskitymme erityisesti Demokratia, kansalaiset, tasa-arvo, oikeudet ja arvot (CERV+) toimintalinjaan (josta säädettäisiin AgoraEU-ehdotuksen 7, 8 ja 9 artikloissa).

Yhdymme valtioneuvoston kantaan, että jatkuvuus perusoikeus- ja demokratia-alan rahoituksessa EU-tasolla ja CERV-rahoitusohjelman jatkon varmistaminen on tärkeää. Olemme samaa mieltä, että perusoikeus- ja demokratiapolitiikan pitkäjänteinen kehitystyö EU:ssa on toivottavaa. Tuemme Suomen sitoutumista yhdenvertaisuuden edistämiseen ja rasismien torjumiseen EU:ssa. Progressiiviset kansalaisjärjestöt ovat asiantuntevia kumppaneita näiden tavoitteiden saavuttamisessa.

Toivomme sivistysvaliokunnan huomioivan erityisesti tarpeen varmistaa, että:

- CERV+-toimintalinjassa säilytetään vahva painotus EU:n arvojen ja perusoikeuksien suojelussa ja vahvistamisessa, tasa-arvon unionin edistämisessä ja EU:n kansalaisyhteiskuntastrategian toimeenpanemisessa.
- CERV+-toimintalinjasta mahdollistetaan suora kansalaisjärjestöjen rahoitus nykyisen CERV:n kaltaisesti. Kansalaisjärjestöjen lisäksi rahoitusta tulee voida edelleen myöntää myös EU-laajuisille kansalaisyhteiskuntaverkostoille.
- Suunnittelussa mahdollistetaan myös pienten kansalaisyhteiskuntatoimijoiden pääsy ohjelman tukimuotojen piiriin, esimerkiksi ns. *sub-granting* avustusmuotojen kautta.
- Rahoitusohjelmasta kansalaisyhteiskunnalle suunnattu osuus ei laske nykyisestä.
- Kansalaisjärjestöt ja muut kansalaisyhteiskunnan toimijat saavat myönnetyllä tuella toteuttaa myös AgoraEU-ohjelman tavoitteiden mukaisia vaikuttamis- ja viestintätoimia ja globaalia kansalaiskasvatusta.

EU:n arvojen ja perusoikeuksien suojelu

On tärkeää, että EU:n tuleva monivuotinen rahoituskehys jatkaa tukea EU:n arvojen ja perusoikeuksien suojelulle ja tasa-arvon unionin strategian tavoitteille.

Oikeusvaltioperiaatteita, tasa-arvoa ja demokratiaa on puolustettava aktiivisesti. Kuten komission ehdotuksessa todetaan, AgoraEU-ohjelman alla esitetyillä toimintalinjoilla vahvistetaan yhteiskuntien kokonaisturvallisuutta ja kriisinkestävyyttä.

Kansalaisuus, tasa-arvo, perusoikeudet ja arvot (CERV) -ohjelmalla (2021–2027, (EU) 2021/692) on ollut merkittävä asema, joka tulee turvata myös tulevassa monivuotisessa rahoituskehityksessä.

Demokratian ja kansalaisyhteiskunnan heikentynyt tilanne¹ ja haasteet vaativat, että **rahoitustaso pidetään vähintään ennallaan**. Suhtaudummekin myönteisesti siihen, että ehdotettu budjetti kasvaisi verrattuna Luova Eurooppa- ja CERV-ohjelmien tasoon vuosina 2021–2027. **Kehotamme EU:n jäsenvaltioita pitämään kiinni riittävästä rahoitustasosta neuvotteluprosessin ajan.**

Suhtaudumme varauksellisesti siihen, ettei rahoituksen jakautumista eri toimintalinjojen välillä ole AgoraEU-ehdotuksessa määritelty tarkasti. Eri ohjelmia yhdistettäessä, kuten AgoraEU-ohjelmassa esitetään, on **tärkeä varmistaa, ettei yhdistettävien ohjelmien, kuten CERV:n erityispiirteitä menetetä.**

⇒ Uuden ohjelman alla tulee varmistaa tuki EU:n arvojen ja perusoikeuksien suojelulle ja vahvistamiselle, demokratian edistämiseksi ja kansalaisyhteiskunnan vahvistamiselle.

Kansalaisyhteiskunnan tilan suojele

On merkityksellistä, että CERV+-toimintalinja tukisi myös **EU:n kansalaisyhteiskuntastrategian toimeenpanoa**. Marraskuussa 2025 julkaistu strategia toteaa, että kansalaisyhteiskunnalla on EU:ssa vahva kansalaisten tuki: 87 % eurooppalaisista uskoo, että kansalaisjärjestöt ovat tärkeitä demokratian edistämisessä².

Myös Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka painottavat demokratian ja ihmisoikeuksien vahvistamista. Yhteiskunnan turvallisuusstrategia tunnistaa kansalaisjärjestöt osana yhteiskunnan kriisinkestävyyttä³. Järjestöjen rooli yhteiskunnan toimintojen turvaamisessa tunnistetaan.

Samaan aikaan kansalaisjärjestöjen toimintaedellytykset ovat heikentyneet. Tuore esimerkki on Euroopan parlamentin perustama, kansalaisjärjestöjen rahoitusta tutkiva työryhmä. Ryhmä perustettiin, vaikka riippumattomien toimijoiden tutkimukset eivät löytäneet merkkejä väärinkäytöksistä⁴.

AgoraEU-ohjelmasta puuttuu selkeät kansalaisyhteiskunnan osallisuuden määrittelevät rakenteet ja toimet. Päästäkseen tavoitteisiinsa, **kansalaisyhteiskuntaa on osallistettava ohjelmien ja rahoitushakujen suunnitteluun ja toteuttamiseen.**

Jotta kansalaisjärjestöt voivat toimeenpanna moninaisia roolejaan, tarvitsevat ne myös taloudellista tukea. Kansalaisjärjestöjen tulee saada käyttää **taloudellista tukea myös vaikuttamiseen, viestintään ja globaalin kansalaiskasvatuksen toimiin vahvistaakseen demokratiaa, kansalaisten demokratiataitoja ja osallisuuden kasvattamista.**

Globaali kansalaiskasvatus

Ensisijaisesti globaalin kansalaiskasvatuksen resurssit olisi suojeltava palauttamalla DEAR (Development Education and Awareness Raising) rahoitusinstrumentti osaksi EU:n monivuotista

¹ [report-key-findings-fra-civic-space-consultation-2024_en_0.pdf](#)

² [8c30975d-bc1c-4415-8dcd-a71cb28f3662_en](#)

³ <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/items/54938b49-dc3f-4a35-9a22-ad92f319e743>

⁴ [Environmental groups warn of biased probe as right-wing MEPs launch working group to scrutinise EU funding for NGOs - boycotted by other parties](#)

rahoitusinstrumenttia. **Lisäksi globaalin kansalaiskasvatuksen tulisi näkyä teemana AgoraEU-ohjelmassa ja CERV+ toimintalinjassa** tukien esimerkiksi aktiivista kansalaisuutta, kansalaisvaikuttamista, kestävyysosaamista ja osallisuuden vahvistamista. Näin ohjelma olisi vahvemmin linjassa EU:n kansalaisyhteiskuntastrategian kanssa.

AgoraEU-ohjelman painopisteet

Tuemme valtioneuvoston positiivista kantaa AgoraEU-ohjelman painopisteisiin, muun muassa:

- kansalaisyhteiskunnan elinvoimaisen toimintaympäristön vaaliminen kehittämällä kansalaisjärjestöjen, ihmisoikeuksien puolustajien ja muiden asiaankuuluvien toimijoiden valmiuksia ja tarjoamalla niille taloudellista tukea
- kansalaisuuteen liittyvien oikeuksien suojelu ja edistäminen, samoin kuin kansalaisten osallistumista ja sitoutumista demokratian toteuttamiseen ja kansalaistoimintaan unionissa sekä
- avointen, selviytymiskykyisten, oikeusperustaisten ja tasa-arvoisten oikeusvaltioperiaatteeseen perustuvien yhteiskuntien tukeminen

⇒ Kansalaisyhteiskunnan merkitystä näiden painopisteiden menestyksellisessä saavuttamisessa tulee pitää esillä ja painottaa AgoraEU-ohjelman neuvotteluissa.

Kansalaisjärjestöjen rahoitusmuodot

Jotta AgoraEU-ohjelma voi saavuttaa tavoitteensa, **kansalaisjärjestöille suunnatun rahoituksen tulee olla monimuotoista**. Muuten kansalaisjärjestöt eivät pysty toteuttamaan niille muun muassa EU:n kansalaisyhteiskuntastrategiassa nimettyjä monipuolisia rooleja AgoraEU-ohjelman tavoittelemalla tavalla. Hankerahoituksen lisäksi järjestöt tarvitsevat pitkäjänteistä yleistukea.

Järjestöjen lisäksi AgoraEU-ohjelmassa tulee taata myös EU:n laajuisten kansalaisyhteiskuntaverkostojen rahoituskelpoisuus.

Ohjelmaa suunniteltaessa on huomioitava, etteivät pienet järjestöt voi hakea ja hallinnoida EU-rahoja niiden raskaista hallinnollisista vaatimuksista johtuen. Tätä varten hyödyllistä on varmistaa ns. sub-granting toiminto. Sub-granting-toiminnolla isompi järjestö voi hallinnoida EU-rahoja ja kanavoida niitä pienemmille järjestöille. Tästä onnistuneita ja vaikuttavia esimerkkejä löytyy esimerkiksi DEAR-instrumentista rahoitetuista eurooppalaisten kattojärjestöjen yhteishankkeista⁵. **Toiminnon avulla EU-rahoitus saavuttaa myös ruohonjuuritason kansalaisyhteiskuntaa ja hyvin eri-ikäisiä ja moninaisista taustoista tulevia EU-kansalaisia.**

⇒ Valtioneuvosto korostaa kannassaan pienten toimijoiden mahdollisuuksia päästä ohjelman tukimuotojen piiriin Suomen saannon turvaamiseksi myös uudessa ohjelmassa. Kannan tulisi näkyä myös suhteessa CERV+ toimintalinjaan.

Lisätiedot

Silla Ristimäki, asiantuntija, vaikuttaminen | silla.ristimaki@fingo.fi | 050 317 6702

⁵ Esimerkiksi tämä hanke, jossa Fingo on mukana: <https://fingo.fi/hankkeet/connect-for-global-change/>